

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA HOSPODÁRSKEJ INFORMATIKY

Evidenčné číslo: 103005/B/2020/421000162305

KAPACITY A VÝKONY UBYTOVACÍCH ZARIADENÍ
NA SLOVENSKU V ROKOCH 2001 – 2018

Bakalárska práca

2020

Kristína Janošková

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA HOSPODÁRSKEJ INFORMATIKY

KAPACITY A VÝKONY UBYTOVACÍCH ZARIADENÍ
NA SLOVENSKU V ROKOCH 2001 – 2018

Bakalárska práca

Študijný program: Manažérske rozhodovanie
Študijný odbor: Ekonómia a manažment
Školiace pracovisko: Katedra štatistiky
Vedúci záverečnej práce: Ing. Ján Bolgáč

Bratislava 2020

Kristína Janošková

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru. Zároveň vyhlasujem, že text tlačenej verzie bakalárskej práce sa zhoduje s textom v elektronickej forme.

Dátum:

.....

Podpis študenta

PodĎakovanie

Týmto spôsobom by som chcela poďakovať môjmu školiťovi Ing. Jánovi Bolgáčovi za cenné rady, usmernenia a pripomienky pri vypracovávaní tejto bakalárskej práce, priateľovi Andrejkovi za podporu a trpezlivosť počas písania bakalárskej práce.

ABSTRAKT

JANOŠKOVÁ, Kristína: *Kapacity a výkony ubytovacích zariadení na Slovensku v rokoch 2001 – 2018*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta hospodárskej informatiky; Katedra štatistiky. Vedúci záverečnej práce: Ing. Ján Bolgáč, Bratislava: FHI, 2020, 43 s.

Predmetom bakalárskej práce je analýza výkonov ubytovacích zariadení na Slovensku, čo znamená aj ich porovnanie vrámci sledovaného obdobia. Prvá časť sa zaoberá definíciou cestovného ruchu, ubytovacími zariadeniami a ponúkanými službami. Nasledujúca časť bližšie určuje ciele bakalárskej práce. Tretia časť hovorí o metódach, ktoré boli aplikované na jednotlivé ukazovatele. Výsledky skúmania, ich dôsledky na cestovný ruch a interpretáciu opisuje štvrtá časť.

Kľúčové slová

Ubytovacie zariadenia, Slovensko, cestovný ruch, rozvoj, návštevník

ABSTRACT

JANOŠKOVÁ, Kristína: *Capacities and performances of accommodation facilities in Slovakia in years 2001 – 2018.* – University of Economics in Bratislava. Faculty of Business Informatics; Department of statistics. Supervisor: Ing. Ján Bolgáč, Bratislava: FHI, 2020, 43 p.

The objective of bachelor thesis is to analyse output of accommodation facilities in Slovakia, which means also comparison during of spotted season. The first part represents a definition of tourism, accommodation facilities and offered services. Next part particularizes goals of bachelor thesis. The third part talks about methods which were applied to each indicators. Results of investigation, their consequences and interpretation are described in fourth part.

Keywords

Accommodation facilities, Slovakia, tourism, progress, visitor

Obsah

Úvod.....	7
1. Definícia cestovného ruchu.....	8
1.1. Cestovný ruch na Slovensku.....	9
1.2. Charakteristika ubytovacích zariadení.....	12
1.2.1 Kategórie a triedy ubytovacích zariadení.....	13
1.3. Poskytované služby v ubytovacích zariadeniach.....	14
1.3.1 Ubytovacie a stravovacie služby.....	15
1.4. Kapacity a výkony ubytovacích zariadení.....	17
2. Cieľ práce.....	19
3. Metodika práce a metódy skúmania.....	20
3.1. Metóda porovnávania.....	20
3.2. Bázický a reťazový index.....	21
3.3. Absolútny prírastok – pre bázický aj reťazový index	23
3.4. Tempo rastu, tempo prírastku a relatívny prírastok.....	24
3.5. Priemerná absolútna a relatívna ročná zmena.....	25
4. Výsledky práce.....	27
Záver.....	41
Zoznam použitej literatúry.....	42

Úvod

Cestovný ruch na Slovensku prechádza neustálymi zmenami a jeho potenciál sa zlepšuje. Zároveň je jeden z najviac napredujúcich oblastí aj pre podniky pôsobiace v tomto sektore. Kapacity a výkony ubytovacích zariadení hlásia postupne vyšší počet návštevníkov, prenocovaní a využitia stálych lôžok, čo znamená rozvoj pre toto odvetvie. Zároveň rast dopytu po produkte cestovného ruchu zahŕňa aj množstvo dopadov pre ekonomiku štátu. Spolu s rastom obrátov zariadení vznikajú aj nové pracovné miesta, čo generuje vyšší príjem do štátnej pokladne v podobe daní a poplatkov a tým aj vyššie hodnoty podielu na HDP.

Témou bakalárskej práce je ročná analýza kapacít a výkonov ubytovacích zariadení na Slovensku v sledovanom období v rokoch 2001 – 2018 a rôznych veličín vplývajúcich na danú problematiku. Konkrétnejšie sa venuje skúmaniu počtu ubytovacích zariadení, podielu návštevníkov využívajúcich ubytovacie a iné služby, či využitie stálych lôžok.

Bakalárska práca sa rozdeľuje do štyroch častí. Najskôr začíname definovaním cestovného ruchu, pohľadom na cestovný ruch na Slovensku a jeho predností, charakteristikou a rozdelením zariadení ponúkajúcich ubytovacie služby, ostatných poskytovaných služieb či stanovenie významu návštevníka. V druhej časti sa zameriavame na celkové aj čiastkové ciele práce, za tým nasleduje tretia – metodická časť, v ktorej sa venujeme použitým metódam. Štvrtá kapitola je venovaná na výsledky analýzy kapacít a výkonom ubytovacích zariadení na Slovensku v sledovanom období, kde sme výsledky aj interpretovali a následne ohodnotili ako nosnú časť na pokračovanie v diskusii. Po tej nasleduje záver poskytujúci sumarizáciu analýzy výsledkov, prípadne ich využitia pri zlepšovaní cestovného ruchu na Slovensku.

1 Definícia cestovného ruchu

Cestovanie je významnou súčasťou modernej doby 21. storočia. To však neznamená, že sa netýkalo aj minulosti. „Ak by sme mali ostať na jednom mieste, narodili by sme sa s koreňmi,“ vraví jedno príslovie. Človek cestoval odpradávna. Dôkazom toho sú mnohé významné obchodné cesty, ktoré sa zachovali dodnes. Ako príklad nám môže poslúžiť Jantárová cesta (Obr.1) vybudovaná už v staroveku, spájajúca územie od Jadranu, cez terajšie Maďarsko, Devín, Wroclav až po ústie Wisly. Prepravoval sa cez ňu tovar (jantár, dobytok, kožušiny, zlato, striebro a iné) s účelom obchodovania.¹

Obrázok č. 1: Jantárová cesta

Zdroj: narodnapokladnica.sk

¹ <https://www.narodnapokladnica.sk/numizmaticke-novinky/167-jantarova-cesta-jedna-z-najstarsich-a-najvyznamnejsich-obchodnych-ciest>

Avšak keď sa v čase prenesieme naspäť do modernej doby, dôvodom cestovania nie sú iba obchodné záležitosti a pracovné povinnosti ale aj spoznávanie nových krajín, rôznorodých kultúr či vycestovanie z dôvodu oddychu, relaxu a načerpania nových síl.

To všetko zahŕňa cestovný ruch, ktorý definujeme aj takto: Cestovný ruch je súbor činností zameraných na uspokojovanie potrieb súvisiacich s cestovaním a pobytom osôb mimo miesta trvalého bydliska a zvyčajne vo voľnom čase. Ich cieľom je odpočinok, poznávanie, zdravie, rozptýlenie a zábava, kultúrne a športové vyžitie, služobné cesty, t. j. získavanie komplexného zážitku.²

Z ekonomického hľadiska rozumieme vyššie uvedenú definíciu cestovného ruchu ako systém a istú formu spotreby, ktorá uspokojuje špecifické potreby počas cestovania a pobytu mimo trvalé bydlisko. V tomto prípade je východiskom trh, kde vystupujú dva podsystémy, a to subjekt – návštevník a objekt cestovného ruchu. Objekt má vlastnosti nositeľa ponuky produktu, ktorý je predmetom spotreby a tvorí ho cieľové miesto, podniky a inštitúcie. Návštevník je nositeľom dopytu a vystupuje ako spotrebiteľ produktu cestovného ruchu. Ak návštevník uspokojuje svoje potreby vo vlastnom štáte, hovoríme o domacom cestovnom ruchu. Opakom je prípad, kedy návštevník prekročil hranice štátu - vtedy hovoríme o zahraničnom cestovnom ruchu.³

1.1 Cestovný ruch na Slovensku

Existuje množstvo faktorov, ktoré podporujú vycestovanie hlavne za hranice nášho štátu. Jedným z nich je aj proces globalizácie, vďaka čomu sú viaceré krajiny od seba závislé – či už v oblasti pohybu tovaru, prenosu národných zvyklostí a kultúrnych znakov ale aj v pohybe ľudí. Čoraz viac si uvedomujeme výhody leteckej prepravy, čo vedie k častému využívaniu nízkonákladových prepravných spoločností, ktoré ponúkajú vo všeobecnosti nízke ceny leteniek. V cestovnom ruchu to okrem iného znamená mohutné vyhľadávanie zahraničných cieľových destinácií, ktoré sú pre mnohých

² GÚČIK, M. 2010. Cestovný ruch. Úvod do štúdia

³ ORIEŠKA, Jan a kolektiv: Služby v cestovním ruchu

návštevníkov veľkým lákadlom. Rozhodujúcim a najmä porovnávajúcim faktorom je vo viacerých prípadoch výhodná cena zo strany ponuky a kvalitné služby.

Globalizácia ovplyvňuje aj podiel Slovenska na trhu cestovného ruchu, z ktorého plynú tržby a príjem pre naše ubytovacie zariadenia. Otázkou je, či máme ako krajina výhodné dopravné spojenie so svetom, dokážeme konkurovať cenami a vyššou kvalitou a v neposlednom rade aj dostatočne širokou ponukou pre návštevníkov. Je priam nevyhnutné prispôbiť sa medzinárodným štandardom základného komfortu, ktorý zákazník vyžaduje. Naša krajina sa nachádza uprostred Európy a je považovaná za malý štát. Napriek tomu je oceňovaná jej pestrosť a krásy prírodného prostredia, bohatstvo kultúrnych aj historických pamiatok. Medzi najnavštevovanejšie miesta u nás patria najmenšie veľhory sveta so širokou ponukou lyžiarskych stredísk, mnohými možnosťami na turistiku, horolezectvo či rekreáciu. Piešťany, Bardejovské kúpele či Turčianske Teplice sú len tri z 25 kúpeľných miest, ktoré vďaka Slovensku za dar liečivých prameňov termálnych vôd. Okrem prírodných krás ponúka návštevníkom spoločensko-kultúrne podujatia, mnohé výstavy, múzeá, veľtrhy či galérie. Ak zahraničný turista hľadá odlišnosti, núkajú sa mu pamiatkové rezervácie ľudovej architektúry, zachovalých dedín, či neporušené zrubové domy obklopené prírodou ako je to napríklad aj vo Vlkolínci (Obr. 2) – v osade, zapísanej v svetovom dedičstve UNESCO.

Obrázok č. 2: Vlkolíne

Zdroj: vlkolinec.sk

Všetky vyššie vymenované prednosti Slovenska mali vplyv na cestovných ruch aj v našom sledovanom období od roku 2001 po rok 2018. Okrem toho sa však naša krajina musí vysporiadať s určitými vývojovými trendmi, medzi ktoré sa často zaraďujú aj potreby a požiadavky návštevníka. Podľa Európskej komisie rozvoj cestovného ruchu stále ovplyvňuje niekoľko trendov, z ktorých si spomenieme orientáciu na zákazníka. Medzi základné vlastnosti patrí spájanie orientácie na zákazníka so systematickým skúmaním jeho požiadaviek, rýchlym a efektívnym uspokojovaním jeho želaní a monitorovaním spokojnosti. V podmienkach globálneho konkurenčného trhu vnímame orientáciu na zákazníka ako príležitosť na užšiu komunikáciu s cieľom spoznania jeho zvyklostí, čo by umožnilo formovanie ponuky služieb.⁴ Kombinácia týchto faktorov ovplyvňuje celkovú situáciu na trhu, rozvoj cestovného trhu ale aj prísun pracovných miest pre obyvateľstvo. Vývoj a posun tržieb je uvedený v tabuľke číslo 1 v tisícoch EUR za sledované obdobie.

Tabuľka č. 1: Tržby cestovného ruchu na Slovensku v tisícoch EUR za rok 2001 - 2018

Rok	Tržby CR v tis. EUR
2001	269 066,22
2002	302 872,67
2003	340 777,04
2004	360 618,14
2005	382 649,11
2006	404 995,65
2007	457 278,60
2008	521 378,38
2009	381 397,91
2010	441 429,38
2011	455 668,41
2012	475 420,30
2013	485 144,01
2014	533 720,29
2015	578 280,87
2016	579 249,52
2017	669 330,58
2018	752 131,39

Zdroj: Štatistický úrad SR

⁴ GÚČIK, M. 2010. Cestovný ruch. Úvod do štúdia

Podľa tabuľky sa tržby na Slovensku v sledovanom období postupne navyšovali až do roku 2009, kedy sa Slovensko začlenilo do eurozóny a zavedením euromeny sa očakávalo nielen zjednodušenie cestovania do štátov eurozóny a späť ale aj zvýšenie návštevnosti. Očakávania sa nenaplnili a v dôsledku globálnej hospodárskej a finančnej krízy, ktorá sa prejavila už koncom roku 2008 hodnoty tržieb rapídne klesli. Rozvoj cestovného ruchu je nevyhnutné stimulovať kvalitou produktov, cieľavedomou prezentáciou v zahraničí, garantovaním bezpečnosti návštevníkov a ich majetku, vytváraním pohostinného prostredia a dostatočnou pripravenosťou personálu na poskytovanie služieb návštevníkom. Porovnaním prvého a posledného roka skúmania sa dozvedáme o raste tržieb až na 279,53 % z pôvodnej hodnoty v roku 2001.

1.2 Charakteristika ubytovacích zariadení

Nech máme akýkoľvek dôvod na premiestňovanie sa z jedného miesta na iné na dobu dlhšiu než 24 hodín, spravidla to zahŕňa aj ubytovanie sa v niektorých z ponúkaných ubytovacích zariadení. Ako sme v predchádzajúcej časti spomenuli, zariadenie je objektom, teda nositeľom primárnej a sekundárnej ponuky. Primárnu ponuku tvoria podmienky na rozvoj cestovného ruchu v štáte, regióne a oblasti. Aby sa primárna ponuka mohla rozvíjať v cestovnom ruchu a tak splniť svoj účel, musí sa začleniť sekundárna ponuka, napríklad ubytovacie zariadenia, produkujúce tovary a služby za účelom uspokojenia potrieb zákazníkov.⁵

Ubytovacím zariadením rozumieme budovu, priestor alebo plochu, v ktorých sa verejnosti celoročne poskytuje za úhradu prechodné ubytovanie a s ním spojené služby. Ubytovacie zariadenie je aj sezónne ubytovacie zariadenie poskytujúce ubytovanie a s ním spojené služby na obdobie najviac deväť mesiacov v roku.⁶

Súčasťou ubytovacieho zariadenia pre návštevníka je spravidla izba. Izbou rozumieme samostatne stavebne oddelenú uzamykateľnú časť, alebo samostatnú jednotku v prípade ak ide o chatu, zrub, či prázdninový dom. Každá izba má svoju obytnú

⁵ ORIEŠKA, Jan a kolektív: Služby v cestovnom ruchu

⁶ <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2008-277>

veľkosť, ktorá zahŕňa podlahovú veľkosť miestnosti s lôžkami a predsieňou. Nezapočítava sa do nej plocha sociálneho zariadenia. Okrem izby môže mať návštevník k dispozícii aj apartmán, prípadne štúdio. Apartmán je súbor dvoch alebo viacerých miestností určených na ubytovanie hostí, pričom jedna z týchto miestností plní úlohu obývacej miestnosti alebo spálne. V prípade štúdia hovoríme o miestnosti s lôžkami a miestnosti so sociálnym zariadením, kde je k dispozícii aj kuchynský kút.⁷

V dnešnej dobe máme na výber z množstva ubytovacích zariadení. Ako návštevníci si vyberáme ubytovanie podľa vlastných kritérií, požiadaviek a posudzujeme aj spokojnosť klientov, ktorí mali možnosť využívať ubytovacie zariadenie a to na základe recenzie. Náročnosť návštevníka sa neustále zvyšuje, preto sa snažia hotelieri správne reagovať na jeho požiadavky, poskytnúť mu služby na čo najvyššej úrovni, čím sa dopredu dostáva ako prvoradá spokojnosť zákazníka, ktorá vie zabezpečiť prisun nových návštevníkov. Takisto sa snažia dosiahnuť novú vlnu trendov, vďaka čomu sa v mnohých turistických regiónoch na Slovensku prejavuje mierny optimizmus. Viac sa tejto téme budeme venovať v metodologickej časti pri skúmaní vývoja kapacít a výkonov ubytovacích zariadení na Slovensku v rokoch 2001 – 2018.

1.2.1 Kategórie a triedy ubytovacích zariadení

V zmysle vyhlášky Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky č. 277/2008 sa ustanovujú klasifikačné znaky na ubytovacie zariadenia pri ich zaradovaní do kategórií a tried. Kategóriou ubytovacieho zariadenia sa rozumie určenie druhu ubytovacieho zariadenia podľa § 3 a základe splnených kritérií kategorizácie podľa klasifikačných znakov a fakultatívnych znakov ubytovacieho zariadenia. Trieda zasa určuje minimálne požiadavky na vybavenie ubytovacieho zariadenia podľa jednotlivých kategórií a požiadaviek na úroveň a rozsah poskytovaných služieb spojených s ubytovaním

⁷ <http://ubytovanie.pro/casti-zariadeni.php>

podľa kritérií uvedených v prílohe. Triedy označujeme od najnižšej jednoduchej triedy (*) až po tú najvyššiu luxusnú (*****) tak, ako je to uvedené v tabuľke č. 2.

Tabuľka č. 2: Rozdelenie ubytovacích zariadení podľa tried

Kategória	Trieda				
	*	**	***	****	*****
Hotel	✓	✓	✓	✓	✓
Garni hotel	✓	✓	✓	X	X
Horský hotel	✓	✓	✓	X	X
Kongresový hotel	X	✓	✓	✓	X
Wellness hotel	X	X	✓	✓	✓
Kúpeľný hotel	X	X	✓	✓	✓
Boutique hotel	X	X	✓	✓	✓
Apartmánový hotel	✓	✓	✓	X	X
Motel	X	✓	✓	✓	X
Botel	✓	✓	✓	X	X
Penzión	✓	✓	✓	X	X
Apartmánový dom	X	✓	✓	X	X
Turistická ubytovňa	✓	✓	X	X	X
Chatová osada	✓	✓	✓	X	X
Kemping	✓	✓	✓	✓	X
Minikemp	X	✓	✓	✓	X
Táborisko	X	X	X	X	X
Ubytovanie v súkromí	X	X	X	X	X
Izba	✓	✓	✓	X	X
Objekt	✓	✓	✓	X	X
Prázdninový byt	✓	✓	✓	X	X

Zdroj: Vyhláška Ministerstva hospodárstva SR č. 277/2008 Z. z. o kategorizácii ubytovacích zariadení

Vyššie uvedené rozdelenie napomáha stanoveniu a garancii kvality služieb a ich úrovne. Každá trieda hotela má stanovený minimálny počet bodov, ktoré musí spĺňať pre začlenenie zariadenia do kategórie a triedy. Tieto body sa týkajú budovy a jej vybavenia, dodatočných služieb, zariadení pre voľný čas, konferencie a semináre. Okrem ubytovacích služieb poskytujú zariadenia aj stravovacie služby a s tým spojené

doplňkové platené a neplatené služby, napr. požičiavanie športových potrieb, predaj suvenírov či drobného tovaru.⁸

1.3 Poskytované služby v ubytovacích zariadeniach

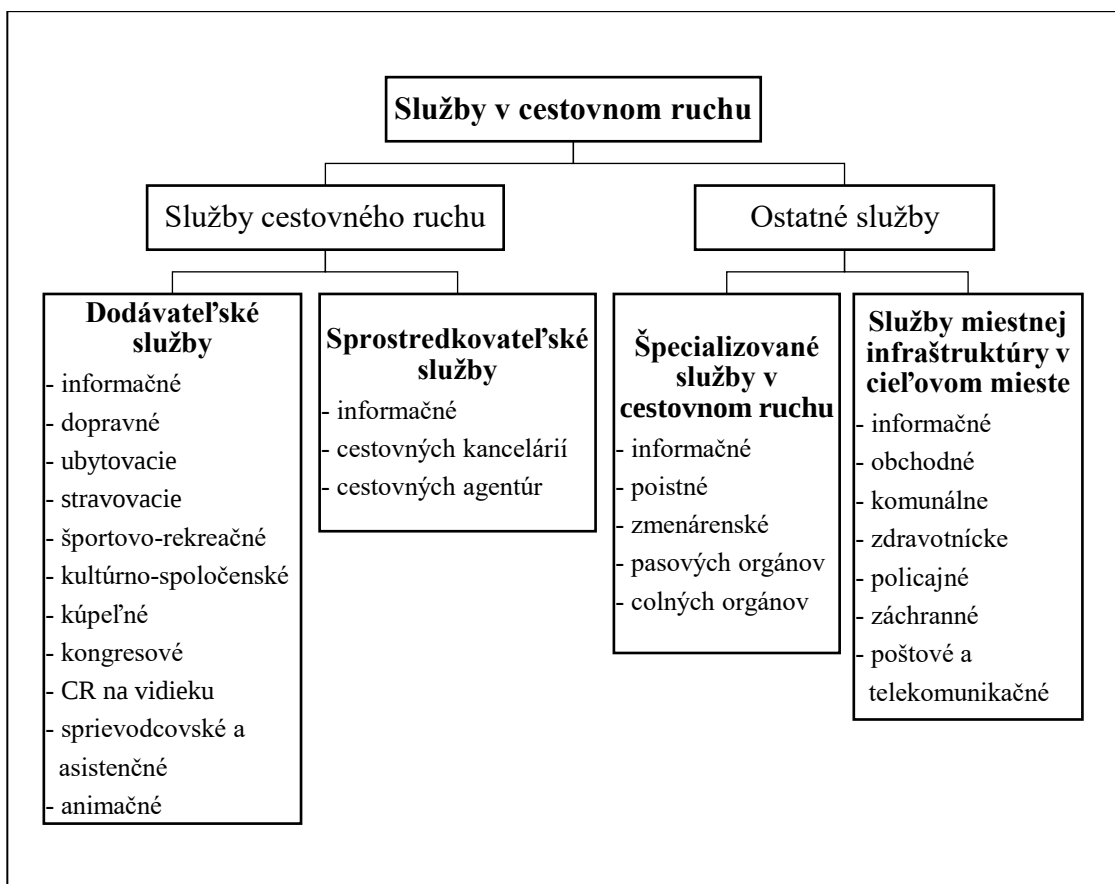
Samotné ubytovanie sa nikdy nie je jedinou ponúkanou službou pre zákazníka, ktorý očakáva za zaplatenú cenu protihodnotu v podobe kvalitných služieb. Služby výrazne ovplyvňujú zákazníka a jeho dojem z pobytu či dovolenky. Dojem z kvality služieb zákazníka je pre ubytovacie zariadenia veľmi dôležitý. Služby sú poskytované zariadeniami cestovného ruchu určené len pre návštevníkov ako aj subjektami mimo neho, ktoré zároveň poskytujú služby aj občanom, ktorí v danej lokalite bývajú – napríklad pošta či zdravotné stredisko. Poskytované služby predstavujú činnosti uspokojujúce návštevníkove individuálne rozvinuté potreby, ktoré sú zároveň priestorovo a časovo viazané na určitý rekreačný priestor. Rozhodujúca je pre zákazníka kvalita a užitočnosť poskytovaných služieb či predchádzajúce skúsenosti s danou službou. Zákazník očakáva splnenie viacerých požiadaviek najlepšie na jednom mieste, preto sa viaceré podniky rozhodli rozšíriť svoj zámer na viac než jednu sféru podnikania v cestovnom ruchu. V súčasnosti sa ponuka poskytovaných služieb neustále rozvíja, objekty produktu sú rozmanité a prispôsobujú sa návštevníkovi. Mnohí autori uvádzajú nutnosť prispôsobenie štruktúr služieb tak, aby vyhovovali účastníkom cestovného ruchu bez ohľadu na to, či ide o jednotlivcova alebo skupinu viacerých návštevníkov.⁹ V posledných rokoch sa objavil záujem o balíčky služieb, ktoré sa vzájomne dopĺňajú a ktoré zákazník využíva radšej spolu než zvlášť. Príkladom môže byť pobytový wellness balíček pobytových služieb, kde má návštevník možnosť využiť v jednom súbore službu ubytovania sa, parkovacia službu, procedúry v kúpeľoch alebo vo wellness a stravovaciu službu.

⁸ GÚČIK, M. 2010. Cestovný ruch. Úvod do štúdia

⁹ GÚČIK, M. 2010. Cestovný ruch. Úvod do štúdia

Poskytnuté služby v cestovnom ruchu môžeme rozdeliť zo základného hľadiska, pomocou druhotného členenia, podľa fázy realizácie cestovného ruchu, z časového hľadiska, ekonomického, či z hľadiska uspokojovaných potrieb. Na obrázku 3 uvádzame druhotné členenie služieb v cestovnom ruchu.¹⁰

Obrázok č. 3: Druhotné členenie služieb v cestovnom ruchu

Zdroj: Oriška (2010) a vlastné spracovanie

1.3.1 Ubytovacie a stravovacie služby

Pobytový cestovný ruch je nemožné rozširovať bez produktov ubytovacích zariadení. Zákazníci požadujú službu prenocovania práve v cieľovom mieste. Ubytovacie služby umožňujú prenocovanie alebo prechodné ubytovanie, čoho súčasťou sú aj produkty, viažuce sa na pobyt hostí v zariadení, ako napríklad poskytnutie základných

¹⁰ ORIEŠKA, Jan a kolektiv: Služby v cestovním ruchu

aj doplnkových informácií, úschova batožiny a cenností, predaj drobné tovaru, či suvenírov. Základnou jednotkou je ubytovacie zariadenie, ktorého charakteristiku sme si už opisovali. Služby ubytovania sa nemusia viazať na ubytovaciu kapacitu, vedia však byť poskytnuté aj napríklad v železničnej doprave v podobe ležadlových vozňov, či dokonca v autobus-hoteloch.¹¹ Ak sa vrátíme ku klasickým ubytovacím zariadeniam akým je napríklad hotel, môžu byť prevádzkované celoročne, teda počas celého roka alebo sezónne – maximálne 9 mesiacov do roka.

Okrem ubytovacích služieb sú poskytované zákazníkom aj dodatočné služby. Rozsah a kvalitu služieb charakterizujeme ako štandard ovplyvnený viacerými faktormi. Najviac ho ovplyvňuje atraktivita polohy ubytovacieho zariadenia – či už v meste, na horách, pri jazere, v kúpeľnom meste. Poloha daného zariadenia ovplyvňuje aj cenu za ponúkané ubytovanie. Okrem toho pôsobí na štandard aj samotná klientela, jej vkus, zvyklosti, či štruktúra – hostia na pracovnej ceste, páry či rodiny s deťmi. Čím menší rozsah a kvalita služieb, tým je zariadenie jednoduchšie. Naopak s vyššou triedou rastie aj samotný štandard, od čoho sa odvíja aj cenová hladina pobytu v takomto zariadení.¹²

Z hľadiska rozvoja cestovného ruchu na Slovensku majú veľký prínos rôzne spôsoby rezervácie pobytu pomocou internetu. Mnohé zahraničné i slovenské rezervačné systémy (aibnb.com, booking.com, trivago.com, megaubytovanie.sk) predstavujú efektívny nástroj, vďaka ktorému má návštevník možnosť objednať si pobyt v priebehu pár minút prehľadne a jednoducho, bez potreby priameho kontaktovania a zdĺhavého čakania. Z internetových rezervačných systémov vyplývajú výhody aj pre ubytovacie zariadenie, ktoré majú týmto spôsobom zabezpečený silný predajný nástroj a zároveň prísun klientely.

Ubytovacie kapacity poskytujú okrem ubytovania či prechodného ubytovania aj stravovacie služby zabezpečujúce uspokojenie základnej potreby výživy, teda umožňujúce spotrebu jedla a nápojov. Tento druh produktu cestovného ruchu môže byť vedený ako súčasť ubytovacieho zariadenia z kategórie hotel, motel, penzión

¹¹ GÚČIK, M. 2010. Cestovný ruch. Úvod do štúdia

¹² ORIEŠKA, Jan a kolektív: Služby v cestovnom ruchu

alebo ako samostatný objekt v podobe reštauračných zariadení. Zariadenia slúžiace na občerstvenie uspôsobujú svoju ponuku žiadostiam zákazníkov, a to predovšetkým sortimentom, či prevádzkovým časom.¹³ Napriek tomu je stále kladený dôraz na promptné obsluženie zákazníka a bohatý výber jedál. Okrem využitia spoločných stravovacích služieb sa stretávame aj so samostatným individuálnym stravovaním, ktoré vykazuje znaky finančne nenáročného spôsobu stravovania ale zároveň vyžaduje viac času, ktorý sa dá stráviť aj efektívnejšie. Stravovacie zariadenie môže plniť 3 funkcie¹⁴:

- a) Stravovaciu funkciu – spadajú sem reštaurácie, motoresty, samoobslužné reštaurácie a iné, poskytujúce základné stravovanie
- b) Funkciu doplnkového stravovania a občerstvenia – bistro, bufet, denný bar
- c) Spoločensko-zábavnú funkciu – kaviarne, vinárne, nočný bar

Zariadenia v rámci ubytovacích kapacít aj mimo nich sú pod kontrolou Úradom verejného zdravotníctva Slovenskej republiky.

1.4 Kapacity a výkony ubytovacích zariadení

Nakoľko témou bakalárskej práce sú kapacity a výkony ubytovacích zariadení na Slovensku v danom období, budeme sa venovať bližšie aj tejto terminológii. Výkonom ubytovacieho zariadenia sú údaje o počtoch domácich i zahraničných návštevníkov, ich prenocovaniach, počtoch stálych lôžok a ich využití.

V predchádzajúcej časti sme si definovali objekt a subjekt cestovného ruchu. Subjektom cestovného ruchu je v našom prípade návštevník. Konkrétnejšie sa návštevníkom rozumie osoba využívajúca služby ubytovacieho zariadenia na účel dovolenky, služobnej cesty, služobnej cesty či školení a kurzov. Medzi návštevníkov ubytovacieho zariadenia nepatria domáci a zahraniční pracujúci zamestnaní na Slovensku, ktorí používajú dočasne zariadenie ako ubytovňu.¹⁵ Do počtu návštevníkov sa zaradi každá osoba okrem personálu, ktorá využila ponúkané ubytovacie a s nimi spojené služby. Počet návštevníkov sa odvíja od aktuálnej sezóny, ponuky

¹³ GÚČIK, M. 2010. Cestovný ruch. Úvod do štúdia

¹⁴ GÚČIK, M. 2010. Cestovný ruch. Úvod do štúdia

¹⁵ <https://www.enviportal.sk/indicator/detail?id=622&print=yes>

ubytovacieho zariadenia, ich osobných preferencií a vkusu. Slovensko je atraktívnou krajinou pre domácich ako aj zahraničných návštevníkov. Ročne našu krajinu navštívi v priemere cez 2 milióny turistov zo zahraničia. Podielu domácich a zahraničných návštevníkov sa budeme venovať v ďalšej časti.

S návštevníkmi je úzko spätý ukazovateľ počtu prenocovaní, počet izieb ako aj počet stálych lôžok a ich využitie. Počet izieb je pri každom druhu ubytovacieho zariadenia stanovený inak. Ako príklad nám posluží hotel klasifikovaný za ubytovacie zariadenie slúžiace na prechodné ubytovanie hostí, ktoré má viac ako desať izieb v porovnaní s boutique hotelom, ktorý je zaradený do kategórie hotela s nižším počtom izieb. Na každej izbe slúžiacej na prenocovanie je prevádzkovateľ ubytovacieho zariadenia povinný disponovať stálym lôžkom. Stálym lôžkom rozumieme lôžko trvalo upravené na nočný odpočinok host'a. Rovnako ako počet izieb v prevádzkach aj počet stálych lôžok je v rôznych druhoch zariadení odlišný. Na porovnanie nám posluží penzión a turistická ubytovňa. Zatiaľ čo penzión je definovaný ako jednoduché ubytovacie zariadenie s najviac štyrmi stálymi lôžkami v izbe, pri turistickej ubytovni môže byť počet lôžok v jednej izbe až dvojnásobný.¹⁶

¹⁶ <https://www.epi.sk/zz/2008-277>

2 Cieľ práce

Cieľom bakalárskej práce je analýza a charakteristika výkonov ubytovacích zariadení na Slovensku, hľadanie súvislostí a dôvodov poklesu a rastu hodnoty danej veličiny s porovnávaným obdobím. Pozornosť som venovala všetkým druhom ponúkaných služieb v ubytovacích zariadeniach ako celku. Podrobnejšie skúmanie by mohlo byť predmetom ďalšej analýzy. Naše sledované obdobie sa pohybuje v rozmedzí 18 rokov, vďaka čomu vieme na teoretické poznatky aplikovať metodické postupy.

Na strane ponuky vystupujú ubytovacie zariadenia ponúkajúce produkt cestovného ruchu práve návštevníkovi, ktorý je predstaviteľom dopytu. Naše skúmanie sa najskôr zaoberá ako kapacitmi ubytovacích zariadení tak aj vývojom ich počtu počas spomínaných 18 rokov skúmania a dôvodom ich poklesu či rastu. Následne svoju pozornosť presunieme na vývoj počtu návštevníkov, podiel domácich i zahraničných, ich tempo rastu či porovnanie vrámci sledovaného obdobia. S týmito veličinami sa spája aj počet prenocovaní s čím úzko súvisí i využitie stálych lôžok v ubytovacích zariadeniach.

Pri zhrnutí výsledkov pomocou ročných absolútnych a relatívnych prírastkov sa dozvieme odpovede na otázku, či má tento vývoj pozitívny charakter alebo naopak stagnuje na Slovensku cestovný ruch. Môžeme sa na Slovensko zamerať ako na krajinu vyvíjajúcu túto sféru hospodárstva vo svetovom merítke alebo ešte stále zaostávame a máme na čom pracovať? Máme ako malá ale zároveň bohatá krajina potenciál, ktorý by sme vedeli využiť vo vlastný prospech? Postačia na to len prírodné krásy, historické a kultúrne pamiatky alebo by sa podniky cestovného ruchu mali zamerať na niečo iné? Uvedomujeme si aj nedostatky, ktoré našu krajinu neustále ovplyvňujú? Zodpovedanie práve týchto otázok je jedným z cieľom bakalárskej práce.

3 Metodika práce a metody skúmania

Pri spracovaní práce sme použili štandardné metódy, dáta a tabuľku zo Štatistického úradu Slovenskej republiky. Základom však ostávala analýza informácií a dát, ktoré obsahovala spomínaná tabuľka, ako aj získané informácie z množstva rôznych zdrojov – či už v knižnej alebo elektronickej podobe.

So základnou tabuľkou a jej údajmi sme pracovali aj pri výpočtoch, kedy sme analyzovali dáta v nej obsiahnuté. Na objemové veličiny v tabuľke sa dala aplikovať metóda porovnávania. Nakoľko boli zvolené stále aj premenlivé základy, začali sme využitím bázičkých i reťazových indexov, čím sme sa preniesli do indexovej metódy. Ďalej sme použili tempo rastu, tempo prírastku aj relatívny prírastok. Okrem toho sme aplikovali na dané veličiny aj priemernú ročnú zmenu množstva a vyjadrili tak nárast alebo pokles veličiny v bežnom období v porovnaní s tým základným.

3.1 Metóda porovnávania

V rámci teórie štatistiky patrí metóda porovnávania medzi tie najviac používané. Zväčša komparujeme vlastnosť nejakého javu v istom čase či priestore s jeho vlastnosťou v inom čase alebo priestore. Môžeme pracovať s tromi druhmi veličín: objemovými, úrovňovými a súčinovými.¹⁷ Nakoľko obsahuje naša základná tabuľka len objemové veličiny, tie ostatné (úrovňové a súčinové) nebudeme používať.

Ak má mať porovnávanie zmysel, musia porovnávané veličiny vyhovovať požiadavkám porovnateľnosti, teda musia byť rovnako vymedzené z dvoch hľadísk, pričom z tretieho ho porovnáваме. Každý súbor je vymedzený z 3 hľadísk: vecného, priestorového a časového. Porovnáваме veličiny vzťahujúce sa na rovnaké obdobia alebo s rovnakým obsahom. Na komparáciu dát musíme rozlišovať medzi základným a bežným obdobím. Základným (bázičkým) obdobím rozumieme to, s ktorým porovnáваме všetky ostatné obdobia. V našom prípade je základným obdobím rok 2001. Ostatné roky 2002 – 2018 sú porovnávaným, teda bežným obdobím.

¹⁷ Hindls, Richard: Statistika pro ekonomy, 2007

Porovnávať môžeme 2 spôsobmi:

- a) Rozdielom – veličiny odrátame a dostaneme výsledok, ktorým je absolútny rozdiel alebo prírastok. Absolútny rozdiel určí, o koľko jednotiek je veličina v porovnáwanej situácii väčšia/menšia oproti jej veľkosti v základnej situácii.
- b) Podielom – hodnotu veličiny v bežnom období podelíme hodnotou veličiny v základnom období. Výsledná hodnota predstavuje index.

3.2 Bázický a reťazový index

Veličina, ktorá kvantitatívne opisuje určitú ekonomickú skutočnosť alebo jav je nazývaná ukazovateľom. Všetky ukazovatele majú teda svoj vecný aj logický obsah, čomu vďaka za dôvod prečo ho radíme medzi štatistické veličiny. Pri uvedení do praxe však nepracujeme len s jednotlivými izolovanými hodnotami daného ukazovateľa. Snažíme sa zistiť, či hodnotou vyjadrená ekonomická skutočnosť alebo jav vykazuje určitú zmenu oproti rovnakej skutočnosti v minulom období alebo v inej územnej či organizačnej jednotke. Zaujímame sa teda, o koľko je hodnota daného ukazovateľa v istej situácii menšia resp. väčšia než je hodnota danej veličiny v inej situácii.¹⁸

Pri oboch druhoch indexov (bázickom i reťazovom) používame metódu porovnania podielom. Neskôr budeme venovať pozornosť výpočtom absolútneho prírastku, kedy sa naskytne príležitosť využiť metódu porovnania rozdielom. Vráťme sa však k aktuálnemu riešeniu metódy porovnávania. Využitím podielu dvoch rovnomenných veličín v rôznych situáciách dostávame index. Indexom rozumieme relatívnu mieru podielu, porovnávacie pomerné číslo a ukazovateľ, porovnávajúci veličiny podľa času, miesta a vecného obsahu.¹⁹ Vlastnosťou indexov je schopnosť vyjadriť zmeny hodnoty oproti základnému obdobiu. Ku každej situácii pri výpočte pomocou indexu prislúcha základ porovnávania. Ten existuje stály alebo premenlivý. Pri stálom základe sa spravidla zvolí nemeniaca sa veličina, ku ktorej sa porovnávajú ostatné hodnoty. V našom prípade je základom – nemeniacou sa veličinou rok 2001. Za predpokladu splnenia týchto podmienok hovoríme o bázickom indexe.

¹⁸ Hindls, Richard: Statistika pro ekonomy, 2007

¹⁹ Hindls, Richard: Statistika pro ekonomy, 2007

Bázický index je úzko spätý so spomínaným stálym základom. Tento druh indexu využíva bázu – základné obdobie ako nemeniacu sa veličinu, ktorej označenie je y_0 . Zároveň je nevyhnutné mať na komparáciu stanovený iný rok y_t . Vzorec na výpočet indexu obsahuje v čitateli hodnotu v porovnávanom období (v našom prípade roky 2002 – 2018) a v menovateli hodnotu bázičského roku, čo bude u nás vždy rok 2001.

$$BI_t = \frac{y_t}{y_0} \quad (1)$$

Porovnaním veličín v bežnom období y_t s tým základným y_0 dostaneme hodnotu vyjadrujúcu zmenu (teda nárast alebo pokles) objemovej veličiny v bežnom období oproti bázičskému obdobiu. V tabuľke pri realizácii výpočtov sa k roku 2001 (bázičskému roku) píše hodnota 1,00, nakoľko prakticky delíme hodnotu z roku 2001 tou istou hodnotou.

Reťazový index (rovnako ako bázičský) spadá do kategórie jednoduchých individuálnych indexov (v našom prípade časových), ktoré sa často vyskytujú združené do dlhších časových úsekov. V každom prípade sa príslušné indexy rátaajú spravidla k premenlivému základu, teda k predchádzajúcemu pozorovaniu v časovom úseku daných veličín. Inak povedané porovnáваме vždy dve za sebou nasledujúce hodnoty v časovom úseku. Pri pohľade na vzorec pre výpočet môžeme v čitateli identifikovať hodnotu bežného obdobia y_t , čo pre nás znamená, že je v menovali uvedená hodnota predchádzajúceho obdobia y_{t-1} .

$$RI_t = \frac{y_t}{y_{t-1}} \quad (2)$$

Pri porovnaní veličín bežného a prechádzajúceho obdobia vieme interpretovať hodnotu reťazového indexu ako nárast (pokles) veličiny v období y_t oproti roku y_{t-1} .

3.3 Absolútny prírastok – pre bázičský aj reťazový index

Absolútny prírastok je – rovnako ako aj bázičský a reťazový index – súčasťou individuálnych jednoduchých indexov. Napriek tomu ani jedna z týchto veličín nie je zanedbateľná či menejcenná ale vzájomne sa dopĺňajú. Kým v predchádzajúcej časti sme sa venovali metóde porovnania podielom, tentokrát sa budeme zameriavať na komparáciu veličín rozdielom. Indexom vieme vyjadriť aj vplyv jednotlivých činiteľov na celkovú

zmenu v danej situácii, avšak my sa budeme pozerat' na absolútne prírastky ako na nástroj komparácie.²⁰

V prípade absolútneho prírastku pre bázičný index chápeme tento ukazovateľ ako zmenu, ktorá nám vyjadrí o koľko sa zvýšila alebo znížila hodnota veličiny v časovom období y_t oproti hodnote v roku y_0 . Neustále budeme využívať vyššie spomínaný stály základ, teda bázu – základné obdobie ako nemeniacu sa hodnotu slúžiacu na porovnanie. Báza bude mať rovnaké označenie ako predtým - y_0 , na miesto ktorého dosadíme hodnotu veličiny v roku 2001. Následne si na komparáciu stanovíme premenlivý rok y_t , teda hodnotu veličiny v rozsahu rokov 2002 – 2018.

$$\Delta y_{BI} = y_t - y_0 \quad (3)$$

Ak sa pozrieme na absolútny prírastok pre reťazový index, budeme ho chápať takisto ako zmenu, ktorá vyjadruje o koľko sa zvýšila resp. znížila hodnota danej veličiny v období y_t oproti hodnote danej veličiny v predchádzajúcom roku y_{t-1} . Na rozdiel od výpočtu absolútneho prírastku pre bázičný index, v našom prípade nebudeme na komparáciu fixovať základné obdobie teda bázu. Naše sledované hodnoty sa budú každoročne meniť. Premennivým rokom sa rozumie každý rok v sledovanom období.

$$\Delta y_{RI} = y_t - y_{t-1} \quad (4)$$

Keďže porovnávame veličiny dvoch premenlivých období, výsledok môžeme interpretovať vyjadrujúcou hodnotou nárastu (poklesu) veličiny v roku y_t v porovnaní s rokom y_{t-1} .

3.4 Tempo rastu, tempo prírastku a relatívny prírastok

Pri aplikovaní týchto ukazovateľov sa opierame o teóriu časových radov. Časovým radom rozumieme postupnosť vecne a priestorovo porovnateľných dát, jednoznačne usporiadaných z hľadiska času, v chronologickej postupnosti. Celkové zmeny javu v čase, za predpokladu, že časové intervaly sú rovnaké, sa vyjadrujú elementárnymi

²⁰ Hindls, Richard: Statistika pro ekonomy, 2007

charakteristikami.²¹ Časové rady majú viacero charakteristík, my sme si však vybrali konkrétne tempo rastu, tempo prírastku a relatívny prírastok.

Časový rad má označenie Y_t s časovou premennou T , ktorej hodnoty nadobúdajú $t=1,2,...,n$, pričom začínajú hodnotou 1 a postupne navyšujú hodnotu o jednotku za každý rok. Hodnoty časového radu Y_t sa vzťahujú na n rokov sledovaného obdobia v rozmedzí od 2001 – 2018. Dĺžka nášho časového obdobia je $n = 18$.

Pri aplikovaní vzorca na výpočet tempa rastu za dané obdobie musíme pamätať na skutočnosť, že tempo rastu úzko súvisí s koeficientom rastu k_t . V našom prípade bude koeficient rastu uvedený ako reťazový index. Tempo rastu môžeme vypočítať dvojako. V prvom vzorci je tento ukazovateľ vyjadrený ako podiel hodnoty veličiny v období y_t s hodnotou y_{t-1} následne vynásobenou 100. Druhý vzorec, vyššie spomínaný, vyjadruje tempo rastu ako hodnotu koeficienta rastu k_t vynásobeného 100. V našom prípade budeme aplikovať pri skúmaní druhý spôsob výpočtu tempa rastu.

$$T_t = \frac{y_t}{y_{t-1}} * 100 = k_t * 100 \quad (5)$$

Ďalším používaným ukazovateľom je relatívny prírastok alebo inak nazvaný koeficient prírastku. Na jeho výpočet potrebujeme absolútne prírastky pre reťazový index a hodnoty danej skúmanej veličiny v predchádzajúcom roku (napríklad Ubytovacie zariadenia spolu). Inak povedané je relatívny prírastok definovaný ako podiel absolútneho prírastku k hodnote veličiny v období y_{t-1} . Rovnako ako v predchádzajúcom tak aj v tomto prípade je spôsobov výpočtu viacero. Či už bude relatívny prírastok vyjadrený ako podiel absolútneho prírastku pre reťazový index k hodnote y_{t-1} alebo ako koeficient rastu k_t , od ktorého odrátame hodnotu 1. V našom prípade si zvolíme na porovnávanie druhý spôsob výpočtu.

$$k_{\Delta t} = \frac{\Delta_t}{y_{t-1}} = k_t - 1 \quad (6)$$

Posledným z troch spomínaných ukazovateľov je tempo prírastku úzko späté s koeficientom prírastku, od ktorého sa odvodzuje. Udáva o koľko percent vzrástla resp.

²¹ Hindls, Richard: Statistika pro ekonomy, 2007

poklesla hodnota sledovanej premennej v čase t oproti hodnote v čase $t-1$. Je teda vyjadrením koeficientu prírastku v percentách.

$$T_{\Delta t} = k_{\Delta t} * 100 = T_t - 100 \quad (7)$$

Ako v ostatných prípadoch, aj pri tempe prírastku je možné aplikovať druhý spôsob výpočtu. Rovnaký výsledok dostaneme aj pri zmenšení tempa rastu o 100 jednotiek, čo následne vieme interpretovať ako podiel absolútneho prírastku k hodnote veličiny v období y_{t-1} vyjadrený v percentách.

3.5 Priemerná absolútna a relatívna ročná zmena

Priemernú ročnú zmenu pri skúmaní vývoja našich veličín vyjadríme pomocou priemernej absolútnej a relatívnej ročnej zmeny. Spolu dávajú komplexnejšie výsledky, čo znamená, že pomáhajú lepšie pochopiť a znázorniť vývoj v stanovených sledovaných rokoch 2001 – 2018.

Pri výpočte priemernej relatívnej ročnej zmene budeme potrebovať aj priemerný koeficient rastu resp. poklesu. Pre náš časový rád o dĺžke $n = 18$ ho môžeme vyrátať pomocou geometrického priemeru 17 koeficientov rastu. Avšak rovnako ako pri predchádzajúcich ukazovateľoch, aj pri tejto ročnej zmene existuje jednoduchší vzorec pre výpočet a to priamo z hodnôt časového radu.

$$\bar{k} = \sqrt[n-1]{\frac{y_n}{y_1}} \quad (8)$$

Priemernú zmenu premennej v sledovanom období vyčíslime pomocou priemerného absolútneho prírastku resp. úbytku za časové obdobie dosadením 17 hodnôt absolútnych prírastkov resp. úbytkov a podelením hodnotou $n-1$, čiže 17

$$\bar{d} = \frac{\sum_{t=1}^n d_t}{n-1} \quad (9)$$

Jednoduchšie je však vyrátať priemerný absolútny prírastok bez aplikovania ročných absolútnych zmien použitím hodnôt v období y_n a y_1 a následne predelením $n-1$, teda v našom prípade 17.

$$\bar{d} = \frac{y_n - y_1}{n-1} \quad (10)$$

4 Výsledky práce

Nakoľko je naše sledované obdobie dlhé 18 rokov a počet skúmaných veličín je vyšší, rozhodli sme sa rozdeliť základnú tabuľku na dve. Tabuľka č. 3 nám poskytuje ročné údaje potrebné na uskutočnenie výpočtov a analýzy. Obsahom tabuľky sú najskôr údaje o počte ubytovacích zariadení spolu za každý rok zvlášť, ďalej údaje o návštevníkoch, ktorých rozdeľujeme na domácich a zahraničných.

Tabuľka č. 3: Kapacity a výkony ubytovacích zariadení v SR v rokoch 2001 – 2018

Rok	Ubytovacie zariadenia spolu	Návštevníci spolu	Domáci návštevníci	Zahraniční návštevníci
2001	2 275	3 160 748	1 941 649	1 219 099
2002	2 398	3 446 442	2 047 702	1 398 740
2003	2 509	3 373 540	1 986 749	1 386 791
2004	2 519	3 244 485	1 843 296	1 401 189
2005	2 446	3 428 083	1 913 103	1 514 980
2006	2 490	3 583 879	1 972 071	1 611 808
2007	3 182	3 777 754	2 093 228	1 684 526
2008	3 434	4 082 645	2 316 116	1 766 529
2009	3 292	3 381 354	2 083 279	1 298 075
2010	3 126	3 392 361	2 065 722	1 326 639
2011	3 011	3 571 093	2 110 732	1 460 361
2012	3 643	3 774 062	2 246 562	1 527 500
2013	3 485	4 048 505	2 378 557	1 669 948
2014	3 318	3 727 710	2 252 693	1 475 017
2015	3 724	4 330 249	2 609 056	1 721 193
2016	3 489	5 023 629	2 996 620	2 027 009
2017	3 495	5 375 475	3 213 091	2 162 384
2018	4 007	5 596 407	3 340 380	2 256 027

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky

Keďže sme sa rozhodli počiatočnú tabuľku rozdeliť na dve rovnako veľké tabuľky, okrem vyššie spomenutých veličín budeme pozorovať aj hodnoty stanovené v tabuľke

č. 4. Táto tabuľka hovorí o množstve prenocovaní, či už domácich alebo aj zahraničných turistov. Ďalej sa zameriava na počet stálych lôžok vždy k 31.12. daného roka počas stanoveného obdobia a nevynechá ani percento ich využitia.

Tabuľka č. 4: Kapacity a výkony ubytovacích zariadení v SR v rokoch 2001 – 2018

Rok	Prenocovania spolu	Prenocovania domácich návštevníkov	Prenocovania zahraničných návštevníkov	Lôžka k 31. 12.	Využitie stálych lôžok (%)
2001	11 319 092	6 941 536	4 377 556	116 378	30,00
2002	12 306 192	7 263 117	5 043 075	118 168	31,90
2003	12 058 956	7 094 564	4 964 392	121 299	30,10
2004	10 748 537	6 073 542	4 674 995	121 932	27,60
2005	10 732 754	5 860 712	4 872 042	122 612	27,30
2006	11 137 565	6 004 032	5 133 533	124 323	28,80
2007	11 566 632	6 367 936	5 198 696	146 655	27,70
2008	12 464 104	7 202 628	5 261 476	151 991	26,90
2009	10 391 069	6 621 933	3 769 136	150 607	22,40
2010	10 367 330	6 560 721	3 806 609	147 492	22,00
2011	10 524 738	6 486 103	4 038 635	148 748	21,70
2012	10 908 200	6 806 999	4 101 201	163 898	21,40
2013	11 486 571	7 146 562	4 340 009	159 857	22,30
2014	10 900 434	6 995 966	3 904 468	156 053	25,00
2015	12 350 080	7 893 672	4 456 408	164 792	26,00
2016	14 138 420	8 993 087	5 145 333	160 939	29,00
2017	14 936 766	9 507 435	5 429 331	160 881	31,20
2018	15 515 083	9 818 699	5 696 384	170 735	30,90

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky

Vzhľadom na to, že budeme výpočty aplikovať postupne pre každú veličinu zvlášť, rozhodli sme sa každú spomínanú hodnotu rozdeliť samostatne do tabuľky. Nakoľko prvou veličinou je v Tabuľke č. 3 uvedený počet ubytovacích zariadení spolu evidovaných za každý rok zvlášť, začneme postupne sledovaním a analýzou vývoja tejto hodnoty počas spomínaných 18 rokov v Tabuľke č. 5 a postupne prenesieme výsledky aj do grafického zobrazenia.

Tabuľka č. 5: Ubytovacie zariadenia na Slovensku v rokoch 2001 – 2018

Rok	Ubytovacie zariadenia spolu	Bázický index	Absolútny prírastok pri BI	Reťazový index	Absolútny prírastok pri RI	Tempo rastu (v %)	Relatívny prírastok	Tempo prírastku (v %)
2001	2 275	1,0000	—	—	—	—	—	—
2002	2 398	1,0541	123	1,0541	123	105,41	0,0541	5,41
2003	2 509	1,1029	234	1,0463	111	104,63	0,0463	4,63
2004	2 519	1,1073	244	1,0040	10	100,40	0,0040	0,40
2005	2 446	1,0752	171	0,9710	-73	97,10	-0,0290	-2,90
2006	2 490	1,0945	215	1,0180	44	101,80	0,0180	1,80
2007	3 182	1,3987	907	1,2779	692	127,79	0,2779	27,79
2008	3 434	1,5095	1 159	1,0792	252	107,92	0,0792	7,92
2009	3 292	1,4470	1 017	0,9586	-142	95,86	-0,0414	-4,14
2010	3 126	1,3741	851	0,9496	-166	94,96	-0,0504	-5,04
2011	3 011	1,3235	736	0,9632	-115	96,32	-0,0368	-3,68
2012	3 643	1,6013	1 368	1,2099	632	120,99	0,2099	20,99
2013	3 485	1,5319	1 210	0,9566	-158	95,66	-0,0434	-4,34
2014	3 318	1,4585	1 043	0,9521	-167	95,21	-0,0479	-4,79
2015	3 724	1,6369	1 449	1,1224	406	112,24	0,1224	12,24
2016	3 489	1,5336	1 214	0,9369	-235	93,69	-0,0631	-6,31
2017	3 495	1,5363	1 220	1,0017	6	100,17	0,0017	0,17
2018	4 007	1,7613	1 732	1,1465	512	114,65	0,1465	14,65

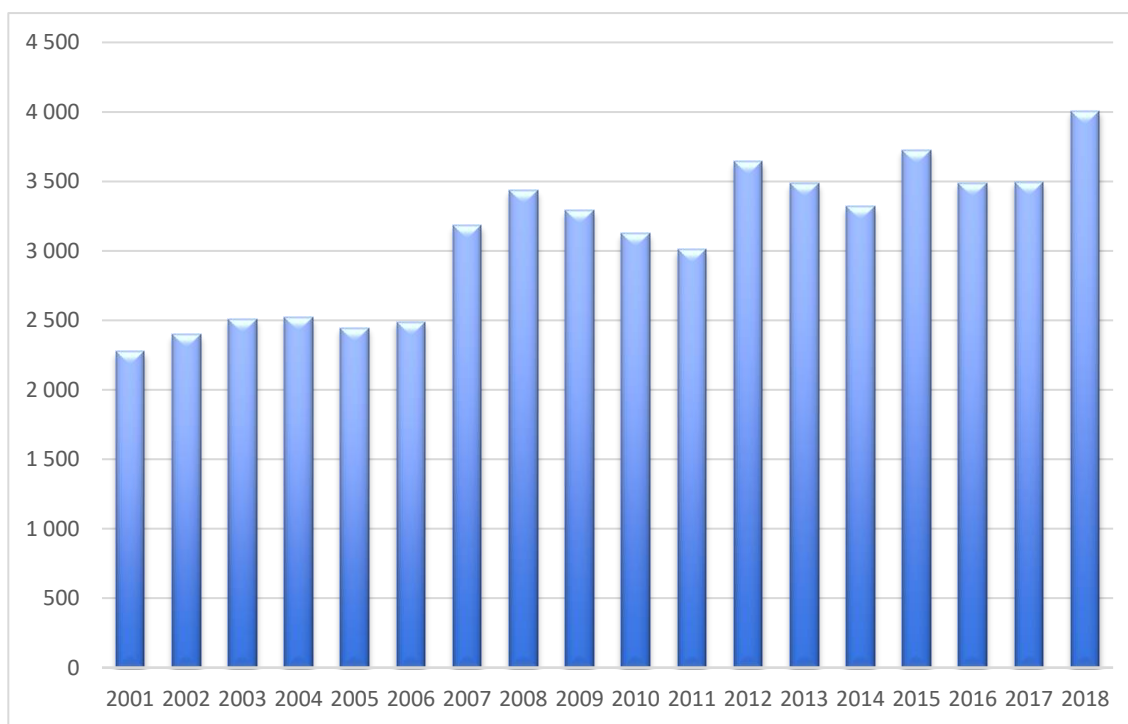
Zdroj: Štatistický úrad SR a vlastné spracovanie

V uvedenej tabuľke vidíme výsledky aplikovania vzorcov spomínaných v metodike práce. Nakoľko prvý rok nemáme ako a s čím porovnať, necháme väčšinu riadkov prázdnych okrem bázického indexu, ktorému pridáme v roku 2001 hodnotu 1,0000.

Interpretujme si napríklad rok 2004. V roku 2004 bol stav ubytovacích zariadení spolu 1,0040-násobkom počtu zariadení roku 2003, čo znamená ročný nárast len o 0,40 %, ktoré v absolútnom vyjadrení predstavujú 10 ubytovacích zariadení. Pri pohľade na bázický index sa dozvieme, že v roku 2004 oproti roku 2001 stúplo množstvo ubytovacích zariadení na Slovensku o 10,73 %, teda kapacity vzrástli presne o 244 zariadení od začiatku sledovaného obdobia. K najväčšiemu relatívnemu nárastu oproti predchádzajúcemu roku v sledovanom období došlo v roku 2007. Tento ročný nárast na 1,2799 násobok počtu kapacít v roku 2006, teda vzrast o 27,79 % oproti roku

2006, predstavuje v absolútnom vyjadrení rast počtu ubytovacích zariadení na Slovensku z predchádzajúcich 2 490 až o 692 kapacít viac na celkový počet 3 182 zariadení. Zároveň sa ukázalo, že stav ubytovacích kapacít predstavuje 1,3987 násobok množstva zariadení z roku 2001, čo znamená absolútny prírastok o 907 zariadení. Najvyšším absolútnym prírastkom oproti roku 2001 je rok 2018, kedy za celkové sledované obdobie narástlo množstvo z počiatkových 2 275 na 4 007 zariadení, čo znamená absolútny prírastok o 1 732. Za rok 2016 sme zaznamenali relatívny aj absolútny najväčší pokles kapacít. Z pôvodných 3 724 ubytovacích zariadení klesol ich počet o 235, čo znamenalo celkovo spolu 3 489 zariadení. To znamená, že sa v roku 2016 znížilo tempo prírastku až o 6,31 %.

Graf č. 1: Počet ubytovacích zariadení na Slovensku v rokoch 2001 – 2018

Zdroj: Štatistický úrad SR a vlastné spracovanie

Z tabuľky č. 5 sme vybrali hodnoty veličín uvedené v stĺpci Ubytovacie zariadenia spolu a zostrojili Graf č.1. Máme možnosť pozorovať vývoj počtu zariadení v celom sledovanom období na Slovensku, postupný rast a občasný pokles zariadení. Stav počtu ubytovacích zariadení bol v sledovanom období viac rastúci ako klesajúci, pričom možno postrehnúť, že najvýraznejší rast nastal v roku 2007. Počas celej doby došlo v niektorých

rokoch aj k miernemu poklesu, čo sme zaznamenali vo viacerých rokoch, avšak najviac výrazný pokles sa uskutočnil v roku 2011. Celkovo sa uvedené hodnoty pohybovali okolo priemerného počtu zariadení, čo predstavovalo 3 102 zariadení.

Tabuľka č. 6: Počet návštevníkov

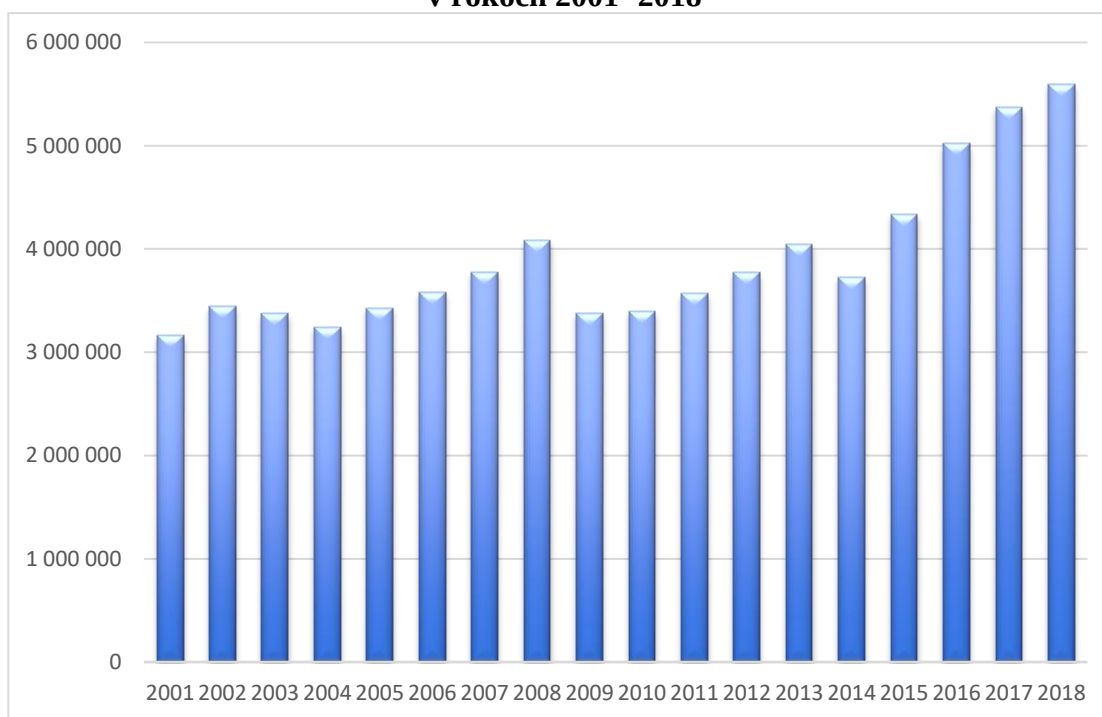
Rok	Počet návštevníkov	Bázický index	Absolútny prírastok pri BI	Reťazový index	Absolútny prírastok pri RI	Tempo rastu (v %)	Relatívny prírastok	Tempo prírastku (v %)
2001	3 160 748	1,0000	—	—	—	—	—	—
2002	3 446 442	1,0904	285 694	1,0904	285 694	109,04	0,0904	9,04
2003	3 373 540	1,0673	212 792	0,9788	-72 902	97,88	-0,0212	-2,12
2004	3 244 485	1,0265	83 737	0,9617	-129 055	96,17	-0,0383	-3,83
2005	3 428 083	1,0846	267 335	1,0566	183 598	105,66	0,0566	5,66
2006	3 583 879	1,1339	423 131	1,0454	155 796	104,54	0,0454	4,54
2007	3 777 754	1,1952	617 006	1,0541	193 875	105,41	0,0541	5,41
2008	4 082 645	1,2917	921 897	1,0807	304 891	108,07	0,0807	8,07
2009	3 381 354	1,0698	220 606	0,8282	-701 291	82,82	-0,1718	-17,18
2010	3 392 361	1,0733	231 613	1,0033	11 007	100,33	0,0033	0,33
2011	3 571 093	1,1298	410 345	1,0527	178 732	105,27	0,0527	5,27
2012	3 774 062	1,1940	613 314	1,0568	202 969	105,68	0,0568	5,68
2013	4 048 505	1,2809	887 757	1,0727	274 443	107,27	0,0727	7,27
2014	3 727 710	1,1794	566 962	0,9208	-320 795	92,08	-0,0792	-7,92
2015	4 330 249	1,3700	1 169 501	1,1616	602 539	116,16	0,1616	16,16
2016	5 023 629	1,5894	1 862 881	1,1601	693 380	116,01	0,1601	16,01
2017	5 375 475	1,7007	2 214 727	1,0700	351 846	107,00	0,0700	7,00
2018	5 596 407	1,7706	2 435 659	1,0411	220 932	104,11	0,0411	4,11

Zdroj: Štatistický úrad SR a vlastné spracovanie

V Tabuľke č. 6, kde nájdeme údaje o počte návštevníkov sa dozvedáme, že v priebehu sledovaného obdobia bol zaznamenaný kolísavý trend vývoja počtu návštevníkov v rámci Slovenska. Tabuľka sa začína rokom 2001, kedy si všímame najnižšie množstvo návštevníkov a končí sa rokom 2018, v ktorom dosiahla návštevnosť najvyššiu hodnotu. Za celé obdobie došlo k 77,06 % nárastu, čo znamená v absolútnom vyjadrení až o 2 435 659 viac návštevníkov v roku 2018 v porovnaní s rokom 2001. Najvýraznejší absolútny prírastok je možné pozorovať za rok 2015 kedy daný ukazovateľ vzrástol o 16,16 %, čo predstavovalo zvýšenie počtu návštevníkov až o 602 539. Okrem

najvyššieho prírastku si však treba všimnúť aj hodnoty vyjadrujúce najväčší pokles tejto veličiny. Ten sledujeme v krízovom období v roku 2009, ktorý predstavoval najvýraznejšiu medziročnú zmenu a to poklesom reťazového indexu na hodnotu 0,8282, čo v konečnom dôsledku znamenalo pokles tempa prírastku o 17,18 %. Pre Slovensko to predstavovalo úbytok hostí v ubytovacích zariadeniach o 701 291 osôb. Pri hodnotení vývoja konštatujeme, že v priebehu sledovaného obdobia sme zaznamenali prevažne rastúci trend počtu návštevníkov s výnimkou rokov 2004, 2009 a 2014, kedy došlo k značnému poklesu ukazovateľa.

Graf č. 2: Počet návštevníkov v ubytovacích zariadeniach na Slovensku v rokoch 2001 -2018

Zdroj: Štatistický úrad SR a vlastné spracovanie

Na základe zostrojeného grafu sme postrehli, že sa počet návštevníkov na Slovensku vyvíjal priaznivo až do roku 2009, kedy sme zaznamenali hospodársku krízu, ktorá spomalila rast ekonomiky veľkého množstva krajín. Následne sa hodnoty po dvojročnom spomalení začali opäť postupne zvyšovať. Podľa výsledkov môžeme usúdiť, že po roku 2012 dosahoval počet návštevníkov väčšie množstvo ako daný priemer, ktorého hodnota sa nachádzala vo výške 3 906 579 návštevníkov za rok.

Tabuľka č. 7: Podiel domácich a zahraničných návštevníkov

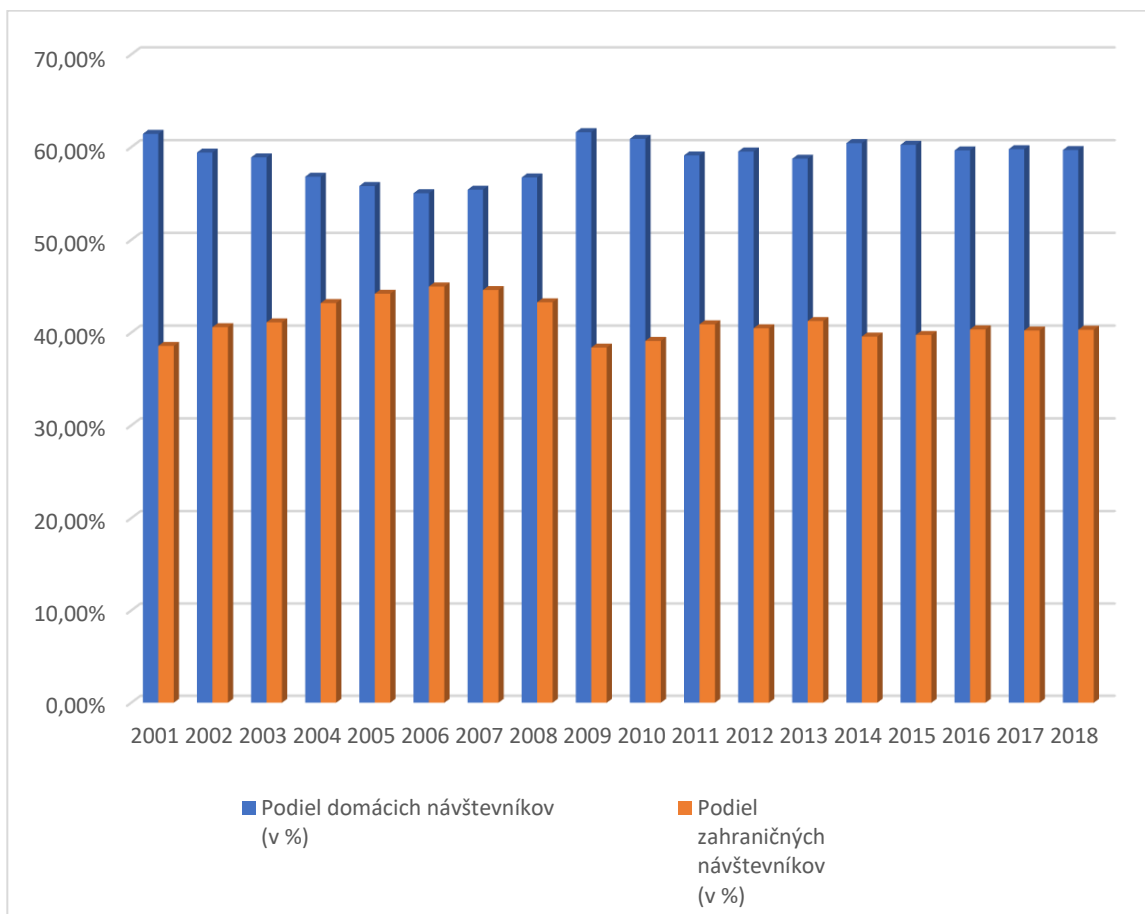
Rok	Návštevníci spolu	Domáci návštevníci	Zahraniční návštevníci	Podiel domácich návštevníkov (v %)	Podiel zahraničných návštevníkov (v %)
2001	3 160 748	1 941 649	1 219 099	0,6143	0,3857
2002	3 446 442	2 047 702	1 398 740	0,5941	0,4059
2003	3 373 540	1 986 749	1 386 791	0,5889	0,4111
2004	3 244 485	1 843 296	1 401 189	0,5681	0,4319
2005	3 428 083	1 913 103	1 514 980	0,5581	0,4419
2006	3 583 879	1 972 071	1 611 808	0,5503	0,4497
2007	3 777 754	2 093 228	1 684 526	0,5541	0,4459
2008	4 082 645	2 316 116	1 766 529	0,5673	0,4327
2009	3 381 354	2 083 279	1 298 075	0,6161	0,3839
2010	3 392 361	2 065 722	1 326 639	0,6089	0,3911
2011	3 571 093	2 110 732	1 460 361	0,5911	0,4089
2012	3 774 062	2 246 562	1 527 500	0,5953	0,4047
2013	4 048 505	2 378 557	1 669 948	0,5875	0,4125
2014	3 727 710	2 252 693	1 475 017	0,6043	0,3957
2015	4 330 249	2 609 056	1 721 193	0,6025	0,3975
2016	5 023 629	2 996 620	2 027 009	0,5965	0,4035
2017	5 375 475	3 213 091	2 162 384	0,5977	0,4023
2018	5 596 407	3 340 380	2 256 027	0,5969	0,4031

Zdroj: Štatistický úrad SR a vlastné spracovanie

V ďalšej časti sme venovali pozornosť tretiemu vybranému ukazovateľu, a to podielu domácich a zahraničných návštevníkov. Na základe zistených výsledkov môžeme konštatovať, že počas celého sledovaného obdobia je podiel domácich návštevníkov stále citeľne vyšší v porovnaní s počtom zahraničných návštevníkov, ktorí navštívili Slovensko. Celkové množstvo návštevníkov dosahuje vrcholové hodnoty v poslednom roku 2018 a to dokonca 5 596 407 domácich i zahraničných návštevníkov. Naopak pri pohľade na rok 2001 sa na Slovensku ubytovalo len niečo cez 3 milióny turistov. Viac nám ukáže znázornenie na grafe č. 3.

Grafické znázornenie podielu počtu návštevníkov nám opisuje postupný rast zahraničných návštevníkov a to hlavne v rokoch 2003 – 2007, zatiaľ čo v tomto období množstvo Slovákov, ktorí trávili dovolenky či pracovné cesty na domácej pôde, postupne klesalo. Na základe pozorovania vieme konštatovať, že počet domácich návštevníkov sa od roku 2009 (vrátane) pohyboval nad hranicou priemeru, teda predstavoval viac ako 58,84 %, čo v konečnom dôsledku predstavuje pozitívny trend vývoja. Celkový vývoj počtu návštevníkov má kladný vplyv aj na hospodárstvo, ekonomiku štátu, odvetvie cestovného ruchu a hotelierstvo. Sprevádza ho množstvo nových pracovných miest, zvýšenie zamestnanosti v sfére cestovného ruchu a v neposlednom rade aj vyšší príjem do štátneho rozpočtu.

Graf č. 3: Podiel domácich a zahraničných návštevníkov v 2001 – 2018 v %

Zdroj: Štatistický úrad SR a vlastné spracovanie

V nasledujúcej časti budeme venovať pozornosť analýze počtu prenocovaní v ubytovacích zariadeniach za skúmané obdobie 2001 – 2018. Na základe vypočítaných

hodnôt môžeme pozorovať kolísavý trend vývoja počtu prenocovaní. Najviac sme ich zaznamenali v roku 2018 a to v počte až 15 515 083, a naopak najmenej v roku 2010 v počte 10 367 330. V tejto súvislosti bola najvyššia medziročná zmena danej veličiny uskutočnená počas hospodárskej krízy v roku 2009, ktorý znamenal pre cestovný ruch úbytok prenocovaní až o 16,63 %, čo je v absolútnom vyjadrení o 2 073 035 prenocovaní menej v porovnaní s rokom 2008. Neskôr počas roka 2015 sa hodnota prvýkrát po piatich rokoch vyšplhala nad priemer stanovený vo výške 11 880 696 prenocovaní za rok. Počas ďalších rokov sledovaného obdobia došlo k nárastu veličiny, pričom pre rok 2018 to znamenalo celkový nárast počtu prenocovaní až o 38,7 %.

Tabuľka č. 8: Počet prenocovaní na Slovensku v rokoch 2001 – 2018

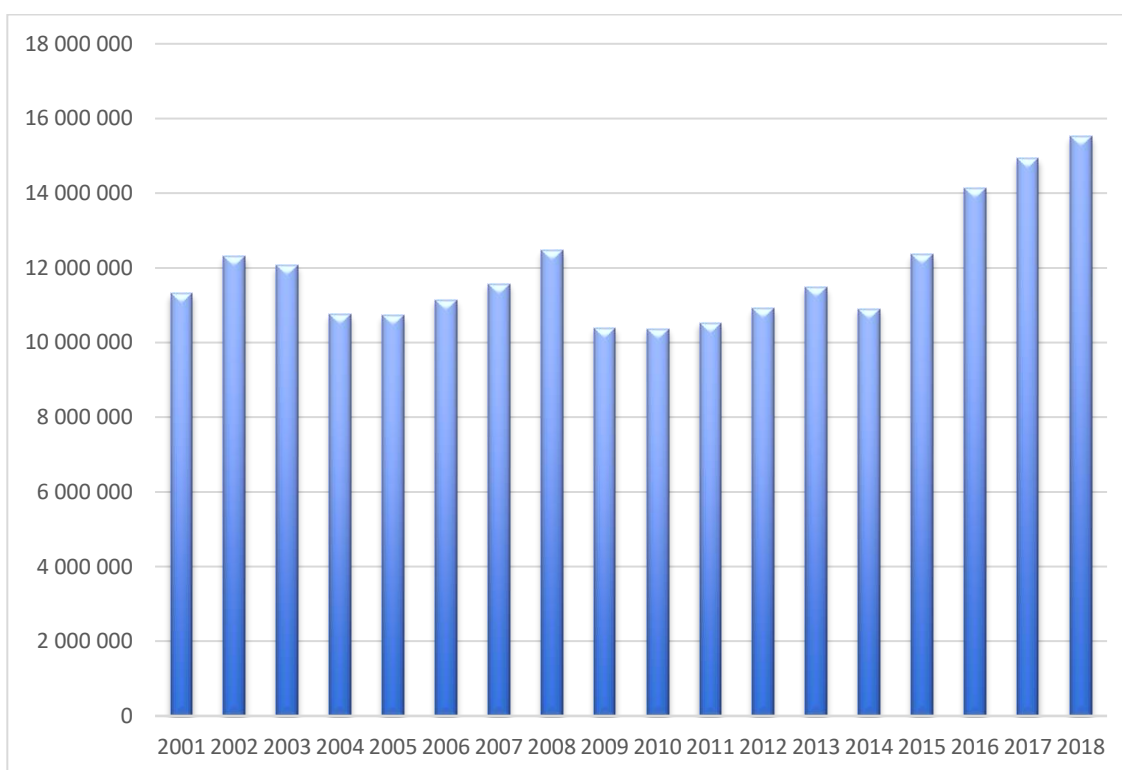
Rok	Prenocovania spolu	Bázický index	Absolútny prírastok pri BI	Reťazový index	Absolútny prírastok pri RI	Tempo rastu (v %)	Relatívny prírastok	Tempo prírastku (v %)
2001	11 319 092	–	–	–	–	–	–	–
2002	12 306 192	1,0872	987 100	1,0872	987 100	108,72	0,0872	8,72
2003	12 058 956	1,0654	739 864	0,9799	-247 236	97,99	-0,0201	-2,01
2004	10 748 537	0,9496	-570 555	0,8913	-1 310 419	89,13	-0,1087	-10,87
2005	10 732 754	0,9482	-586 338	0,9985	-15 783	99,85	-0,0015	-0,15
2006	11 137 565	0,9840	-181 527	1,0377	404 811	103,77	0,0377	3,77
2007	11 566 632	1,0219	247 540	1,0385	429 067	103,85	0,0385	3,85
2008	12 464 104	1,1012	1 145 012	1,0776	897 472	107,76	0,0776	7,76
2009	10 391 069	0,9180	-928 023	0,8337	-2 073 035	83,37	-0,1663	-16,63
2010	10 367 330	0,9159	-951 762	0,9977	-23 739	99,77	-0,0023	-0,23
2011	10 524 738	0,9298	-794 354	1,0152	157 408	101,52	0,0152	1,52
2012	10 908 200	0,9637	-410 892	1,0364	383 462	103,64	0,0364	3,64
2013	11 486 571	1,0148	167 479	1,0530	578 371	105,30	0,0530	5,30
2014	10 900 434	0,9630	-418 658	0,9490	-586 137	94,90	-0,0510	-5,10
2015	12 350 080	1,0911	1 030 988	1,1330	1 449 646	113,30	0,1330	13,30
2016	14 138 420	1,2491	2 819 328	1,1448	1 788 340	114,48	0,1448	14,48
2017	14 936 766	1,3196	3 617 674	1,0565	798 346	105,65	0,0565	5,65
2018	15 515 083	1,3707	4 195 991	1,0387	578 317	103,87	0,0387	3,87

Zdroj: Štatistický úrad SR a vlastné spracovanie

Znázornenie na grafe č. 4 nám umožní kvantifikovať, že aj vývoj počtu prenocovaní má podobný charakter ako u predchádzajúcich ukazovateľov. Počiatočných 11 319 092

prenocovaní sa počas celého obdobia postupne menilo. Graf najskôr vykazuje vlastnosti postupného rastu až do roku 2008 s výnimkou roku 2004, kedy sme zaznamenali úbytok o niečo cez 1 milión prenocovaní. Táto hodnota sa však postupne zvyšovala až do roku 2009, kedy sa znova prepadla o rozdiel až cez 2 milióny prenocovaní. Je zrejmé, že rapidný pokles počtu prenocovaní v rokoch 2009 – 2011 bol ovplyvnený hospodárskou krízou a do istej miery aj zavedením eura, čo znamenalo vyššiu cenu dovolenky (resp. ubytovania) pre turistov zo susedných krajín – Česka, Poľska či Maďarska. Od tohto obdobia už nenastal výraznejší prepád hodnoty danej veličiny. Neskôr sme v porovnaní s predchádzajúcim obdobím v rokoch 2015 – 2018 zaznamenali pozitívny rast, a to viac než o 4 milióny prenocovaní za spomínané štyri roky. Celkovo tak môžeme poznamenať, že napriek úbytku počtu prenocovaní za niektoré roky, sa hodnoty tejto veličiny vyvíjajú priaznivo.

Graf č. 4: Počet prenocovaní na Slovensku v rokoch 2001 – 2018

Zdroj: Štatistický úrad SR a vlastné spracovanie

V ďalšej časti práce sme venovali pozornosť analýze vývoja ukazovateľa počtu lôžok v ubytovacích zariadeniach za skúmané roky 2001 – 2018. Z pohľadu usudzujeme,

že ubytovacie zariadenia mali k dispozícii celkom vysoký počet lôžok avšak prekvapivo konštatujeme, že ich využitie nie je v niektorých prípadoch ani tretinové. Podľa sa teda pozrieť na vývoj tohto ukazovateľa. Je zrejmé, že najnižšou hodnotou v našom období je 116 378 lôžok k dispozícii v roku 2001 a tou najvyššou práve posledný rok sledovaného obdobia – 170 735 lôžok. Vývoj počtu lôžok bol teda priaznivý, čo nemôžeme povedať o ich využití, ktoré sa pohybuje počas spomínaných 18 rokov v intervale od 21,40 % len do 31,90 %. Ako príklad vieme uviesť rok 2004, kedy sa z celkového počtu 121 932 lôžok využilo iba 27,60 %, teda 33 653 lôžok. Vďaka analýze tiež vieme určiť, že na Slovensku bolo za obdobie posledných 18 rokov k dispozícii priemerne 144 835 lôžok ročne.

Tabuľka č. 9: Využitelnosť lôžok na Slovensku v rokoch 2001 – 2018

Rok	Lôžka k dispozícii	Využitie stálych lôžok (v %)	Využitie stálych lôžok (v ks)	Bázický index	Absolútny prírastok pri BI	Reťazový index	Absolútny prírastok pri RI
2001	116 378	30,00	34 913	1,0000	—	—	—
2002	118 168	31,90	37 696	1,0154	1 790	1,0154	1 790
2003	121 299	30,10	36 511	1,0423	4 921	1,0265	3 131
2004	121 932	27,60	33 653	1,0477	5 554	1,0052	633
2005	122 612	27,30	33 473	1,0536	6 234	1,0056	680
2006	124 323	28,80	35 805	1,0683	7 945	1,0140	1 711
2007	146 655	27,70	40 623	1,2602	30 277	1,1796	22 332
2008	151 991	26,90	40 886	1,3060	35 613	1,0364	5 336
2009	150 607	22,40	33 736	1,2941	34 229	0,9909	-1 384
2010	147 492	22,00	32 448	1,2674	31 114	0,9793	-3 115
2011	148 748	21,70	32 278	1,2781	32 370	1,0085	1 256
2012	163 898	21,40	35 074	1,4083	47 520	1,1019	15 150
2013	159 857	22,30	35 648	1,3736	43 479	0,9753	-4 041
2014	156 053	25,00	39 013	1,3409	39 675	0,9762	-3 804
2015	164 792	26,00	42 846	1,4160	48 414	1,0560	8 739
2016	160 939	29,00	46 672	1,3829	44 561	0,9766	-3 853
2017	160 881	31,20	50 195	1,3824	44 503	0,9996	-58
2018	170 735	30,90	52 757	1,4671	54 357	1,0613	9 854

Zdroj: Štatistický úrad SR a vlastné spracovanie

Čo sa týka najvyššieho medziročného nárastu tohto ukazovateľa, bol zaznamenaný v roku 2007, kedy sa z pôvodných 124 323 lôžok v roku 2006 zvýšil počet lôžok až na 146 655, čo znamenalo nárast až o 17,96 % oproti predchádzajúcemu roku. Najvyšší medziročný nárast však neznamenal zvýšenie využiteľnosti stálych lôžok. Práve v spomínanom roku 2007, kedy vzrástol počet lôžok, pokleslo využitie z pôvodných 28,80 % na 27,70 %, teda o 1,1 % z celkového množstva. Vývoj daného ukazovateľa za Slovensko v rokoch 2001 – 2018 zahŕňa aj najvyšší pokles počtu lôžok a to za rok 2013, kedy sme zaznamenali pokles až o 4 041 lôžok. Celkový trend vývoja vieme pozorovať na hodnotách v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka č. 10: Využiteľnosť lôžok na Slovensku v rokoch 2001 – 2018

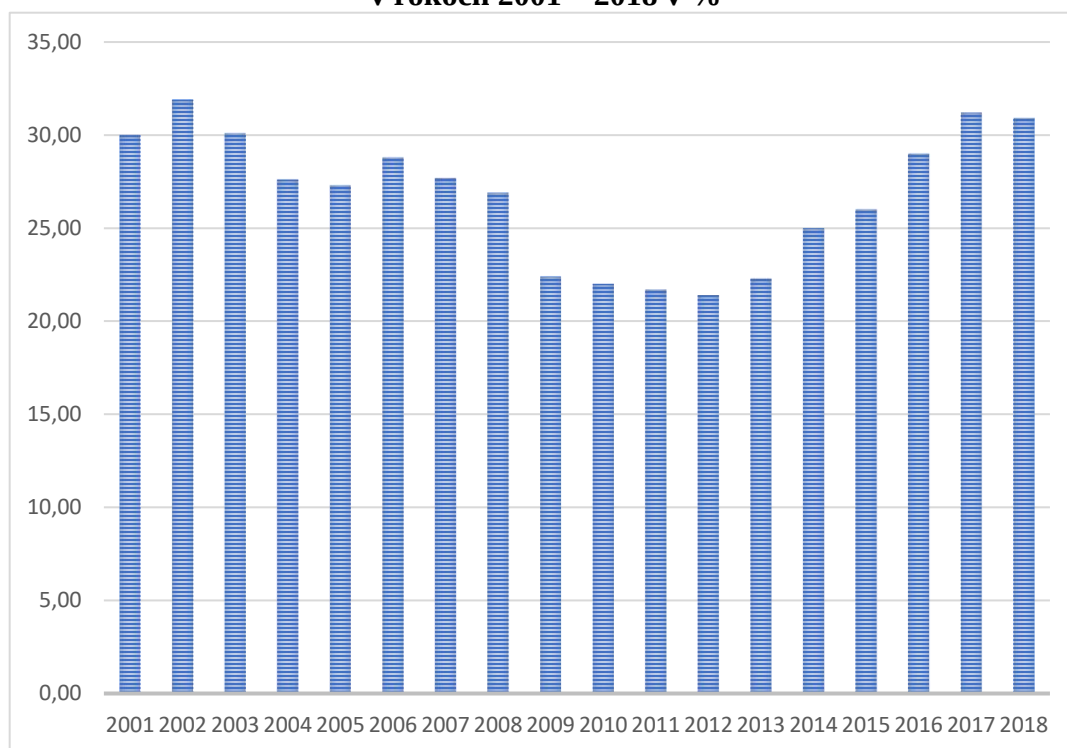
Rok	Lôžka k dispozícií	Využitie stálych lôžok (v %)	Využitie stálych lôžok (v ks)	Tempo rastu (v %)	Relatívny prírastok	Tempo prírastku (v %)
2001	116 378	30,00	34 913	—	—	—
2002	118 168	31,90	37 696	101,54	0,0154	1,54
2003	121 299	30,10	36 511	102,65	0,0265	2,65
2004	121 932	27,60	33 653	100,52	0,0052	0,52
2005	122 612	27,30	33 473	100,56	0,0056	0,56
2006	124 323	28,80	35 805	101,40	0,0140	1,40
2007	146 655	27,70	40 623	117,96	0,1796	17,96
2008	151 991	26,90	40 886	103,64	0,0364	3,64
2009	150 607	22,40	33 736	99,09	-0,0091	-0,91
2010	147 492	22,00	32 448	97,93	-0,0207	-2,07
2011	148 748	21,70	32 278	100,85	0,0085	0,85
2012	163 898	21,40	35 074	110,19	0,1019	10,19
2013	159 857	22,30	35 648	97,53	-0,0247	-2,47
2014	156 053	25,00	39 013	97,62	-0,0238	-2,38
2015	164 792	26,00	42 846	105,60	0,0560	5,60
2016	160 939	29,00	46 672	97,66	-0,0234	-2,34
2017	160 881	31,20	50 195	99,96	-0,0004	-0,04
2018	170 735	30,90	52 757	106,13	0,0613	6,13

Zdroj: Štatistický úrad SR a vlastné spracovanie

Tak ako v predchádzajúcej tabuľke, aj tu prezentujeme vývoj počtu lôžok k dispozícií, ako aj ich využitie. Tentokrát sa zameriame na tempo rastu danej veličiny,

relatívny prírastok a tempo prírastku. Percentuálne najvýraznejšie tempo rastu bolo uskutočnené v roku 2007, čo pozorujeme aj pomocou tempa prírastku, ktorý dosahuje nárast až o 17,96 %, čo značí zvýšenie počtu lôžok o viac než 20 000. Na základe ďalších dosiahnutých výsledkov môžeme konštatovať, že sme za sledované obdobie zaznamenali najskôr rastúci trend vývoja, čo neskôr vystriedal pokles danej veličiny. Celkovo sme za 18 rokov zaznamenali 6 rokov, kedy hodnoty poklesli, no nie viac ako o 2,47 %.

Graf č. 5: Využitie stálych lôžok v ubytovacích zariadeniach Slovenska v rokoch 2001 – 2018 v %

Zdroj: Štatistický úrad SR a vlastné spracovanie

Vývoj ďalšieho ukazovateľa na Slovensku, ktorým je využitie stálych lôžok, prezentujeme aj v uvedenom Grafe č. 5. V porovnaní daných rokov dochádzalo od roku 2001 po rok 2012 k postupnému poklesu tejto hodnoty. Najväčší medziročný rozdiel bol zaznamenaný medzi rokmi 2008 a 2009, kedy došlo k zníženiu hodnoty z počiatočných 26,90 % na 22,40 % využitia stálych lôžok. Tento pokles bol spôsobený už niekoľkokrát spomínanou veľkou finančnou krízou v 2009 ako aj zavedením eura u nás na Slovensku, čo viedlo k zdraženiu pobytu pre zahraničných turistov. Po období krízy sa percento

využitia stálych lôžok vyšplhalo na priemernú hodnotu 26,78 % až v roku 2016 a počas ďalších dvoch rokov sa hodnota navýšila nad stanovený priemer.

Tabuľka č. 11: Priemerné ročné absolútne a relatívne ročné zmeny

Ukazovateľ	Priemerná ročná zmena	
	Relatívne vyjadrenie	Absolútne vyjadrenie
Ubytovacie zariadenia spolu	3,386 %	102
Návštevníci spolu	3,418 %	143 274
Domáci návštevníci	3,243 %	82 278
Zahraniční návštevníci	3,687 %	60 996
Prenocovania spolu	1,872 %	246 823
Prenocovania domácich návštevníkov	2,061 %	169 245
Prenocovania zahraničných návštevníkov	1,561 %	77 578
Lôžka k 31. 12.	2,280 %	3 197

Zdroj: Štatistický úrad SR a vlastné spracovanie

Záverečnou tabuľkou sme zhodnotili výsledky pre všetky veličiny pomocou priemernej ročnej zmeny. Priemerná zmena v relatívnom vyjadrení nám udala nárast v niektorých prípadoch až o viac než 3 % ročne. Najvýraznejšiu zmenu pri relatívnom vyjadrení pozorujeme pri raste počtu zahraničných návštevníkov, a to v priemere až o 3,687 % ročne, čo ale nevyjadruje najvyšší nárast v absolútnej hodnote. Pri tejto veličine pozorujeme priemernú ročnú zmenu len o 60 996 návštevníkov navyše. Najnižšou relatívnou zmenou pozorujeme prenocovania zahraničných návštevníkov, ktorých počet rástol ročne v priemere iba o 1,561 %, čo v absolútnom vyjadrení hovorí o náraste 77 578 návštevníkov zo zahraničia. Absolútna zmena bola za sledované obdobie najvyššia pri veličine prenocovania domácich a zahraničných návštevníkov spolu a naopak najmenšiu absolútne vyjadrenú priemernú ročnú zmenu sme zaznamenali pri počte ubytovacích zariadení a to ročný nárast v priemere o 102 zariadení ročne.

Záver

Postupnou realizáciou výpočtov sme dosiahli súhrnné výsledky za sledované obdobie. Predpokladáme rastúcu kvalitu ponúkaných služieb, snahu vyrovnať sa zahraničnej konkurencii či lákanie väčšieho počtu turistov. Zlepšovanie spomenutých aspektov spôsobuje postupné zvyšovanie dopytu po produkte cestovného ruchu.

Za skúmané obdobie sa aj pomocou zvýšenia týchto aspektov podarilo priviesť do zariadení väčšie množstvo návštevníkov, čo spôsobilo aj každoročné rozšírenie kapacít ubytovacích zariadení. Počas rokov 2001 – 2018 sa navyšovala hodnota návštevnosti ovplyvnená tvorbou lepších podmienok pre uspokojenie potrieb klientov a s tým aj zlepšujúca sa mienka a hodnotenie od turistov, od čoho závisí ďalšia návštevnosť destinácie. Ďalšiou skúmanou veličinou sme zaznamenali počet prenocovaní, ktorého hodnoty sa postupne navyšovali a zároveň za obdobie posledných rokov sa rast držal vysoko nad priemerom. S rastúcimi hodnotami prenocovania návštevníkov ide ruka v ruke aj postupné navyšovanie počtu stálych lôžok k dispozícii. Stále je však zarážajúce percento využitia stálych lôžok, ktoré len veľmi ťažko prevyšuje 30 % ich využitia..

Slovensko ako malá ale zároveň bohatá krajina má potenciál využiteľný v prospech ubytovacích zariadení, štátu i samotných občanov, čo by mohlo viesť k navýšeniu životnej úrovne. Podnikatelia cestovného ruchu by sa mali zamyslieť nad otázkou zvýšenia kvality bez toho aby nastalo rapídne zvyšovanie cien. Podľa výsledkov je zrejmé, že dopyt po dovolenke či pobyte v našej krajine naozaj je, avšak pre vysokú cenu sa turisti rozhodnú radšej pre zahraničnú destináciu. Ďalej by sa mali podnikatelia v cestovnom ruchu zamyslieť aj nad inou nevýhodou – Slovensko nevie ponúknuť more a ani množstvo vodných nádrží slúžiacich na rekreáciu pri vode ho nevie nahradiť, preto by mali podniky cestovného ruchu tento nedostatok vyvážiť inak.

Na záver zhodnotením výsledkov pre všetky veličiny môžeme konštatovať postupný rozvoj, čo znamená aj chápanie cestovného ruchu na Slovensku ako prosperujúcu časť ekonomiky. Otázka aké aspekty musia podniky v cestovnom ruchu zlepšiť môže byť predmetom pre ďalšie skúmanie a analýzu.

Zoznam použitej literatúry

Literatúra v tlačenej podobe:

GÚČIK, M. 2010. *Cestovný ruch. Úvod do štúdia*. Banská Bystrica: Dali-BB, 2010. ISBN 978-80-89090-80-8.

HINDLS, R. A KOL. 2007. *Statistika pro ekonomy*. Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-80-86946-43-6.

ORIEŠKA, J. 2010. *Služby v cestovním ruchu*. Praha: IDEA SERVIS, 2010. ISBN 978-80-85970-68-5

PACÁKOVÁ, V. A KOL. 2003. *Štatistika pre ekonómov*. Bratislava: Iura Edition, 2003. ISBN 80-89047-74-2.

PACÁKOVÁ, V. A KOL. 2009. *Štatistické metódy pre ekonómov*. Bratislava: Iura Edition, 2009. ISBN 978-80-8078-284-9.

SEGER, J. – HINDLS, R. 1993. *Štatistické metódy v ekonomii*. Praha: H&H, 1993. ISBN 80-85787-26-1.

SODOMOVÁ, E. A KOL. 2013. *Štatistika pre bakalárov*. Bratislava: Ekonóm, 2013. ISBN 978-225-3614-1.

ŠOLTÉS, E. A KOL. 2015. *Štatistické metódy pre ekonómov*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-8168-234-6.

Elektronické zdroje a odborné články:

Ekopolis: *Jantárová cesta*. [online]. 2016. [cit. 2019-10-22]. Dostupné z: <https://www.ekopolis.sk/na-bicykle/jantarova-cesta>

Enviroportal: *Ubytovacie zariadenia*. [online]. 2019. [cit. 2019-10-22]. Dostupné z: <https://www.enviroportal.sk/indicator/detail?id=622&print=yes>

Euractiv: *Finančná kríza*. [online]. 2008. [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: <https://euractiv.sk/section/ekonomika-a-euro/linksdossier/financna-kriza-000227/>

Informačné centrum Ružomberok: *Vlkolinec*. [online]. 2013. [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: <https://www.vlkolinec.sk/>

Národná pokladnica: *Jantárová cesta – jedna z najstarších a najvýznamnejších obchodných ciest*. [online]. 2017. [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: <https://www.narodnapokladnica.sk/numizmaticke-novinky/167-jantarova-cesta-jedna-z-najstarsich-a-najvyznamnejsich-obchodnych-ciest>

Štatistický úrad Slovenskej republiky: *Kapacity a výkony ubytovacích zariadení v Slovenskej republike – ročné údaje*. [online]. 2019. [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SLOVSTAT/cr2001rs/v_cr2001rs_00_00_00_sk

Štatistický úrad Slovenskej republiky: *Ubytovacie zariadenia v októbri evidovali 573 tisíc hostí, rast záujmu pokračuje*. [online]. 2020. [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/products/informationmessages/inf_sprava_detail/39bc7462-0dd4-47af-8906-c20e7566b7c2/

Ubytovanie.pro: *Časti ubytovacích zariadení*. [online]. 2011. [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: <http://ubytovanie.pro/casti-zariadeni.php>

Vyhláška 277/2008 Z. z.: *Charakteristika jednotlivých častí ubytovacích zariadení a požiadavky na ich vybavenosť*. [online]. 2008. [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2008-277>

Vyhláška 277/2008 Z. z.: *Klasifikačné znaky na ubytovacie zariadenia pri ich zaradovaní do kategórií a tried*. [online]. 2008. [cit. 2017-01-27]. Dostupné z: <https://www.epi.sk/zz/2008-277>